

Bod č.

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál na rokovanie Zastupiteľstva
Bratislavského samosprávneho kraja

11. septembra 2020

Návrh

Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030

Materiál predkladá:

Mgr. Juraj Droba MA, MBA
predseda
Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodovú správu
3. Prílohu
4. Stanoviská komisií

Zodpovedné:

Ing. Patrícia Mešťan, MA
riaditeľka
Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

Mgr. Barbora Lukáčová
riaditeľka Odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov
Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

Spracovatelia:

Mgr. Martin Hakel, BA
vedúci Inštitútu regionálnej politiky Bratislavského kraja

Mgr. Zuzana Hradská Lacková
referentka Inštitútu regionálnej politiky Bratislavského kraja

N á v r h u z n e s e n i a

UZNESENIE č./2020 zo dňa 11. 09. 2020

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja po prerokovaní materiálu

A s c h v a ľ u j e

Koncepciu sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030.

B u k l a d á

riaditeľke Úradu Bratislavského samosprávneho kraja:

B.1 realizovať Akčný plán Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030.

Termín: priebežne

B.2 predkladať Zastupiteľstvu Bratislavského samosprávneho kraja Správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu Koncepcie sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030 za predchádzajúci kalendárny rok pravidelne raz za rok najneskôr v termíne k 30. júnu daného kalendárneho roka počnúc rokom 2022.

Termín: v zmysle textu uznesenia v časti B.2

Dôvodová správa

V súlade s Akčným plánom Úradu Bratislavského samosprávneho kraja pre implementáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 - 2020, projekt č. **OSÚRaRP_34 „Presadzovanie kľúčových priorít BSK v oblasti regionálneho rozvoja“** a s Programovým vyhlásením Bratislavského samosprávneho kraja, zvýšenie kvality života obyvateľov nie je možné bez toho, aby kraj svedomite a efektívne plnil svoje kompetencie v oblasti poskytovania sociálnej a zdravotnej starostlivosti, stredoškolského vzdelávania, či komplexného regionálneho rozvoja.

Cieľom spracovaného dokumentu **Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 - 2030** (ďalej len „Koncepcia sociálnej inklúzie“) je **zadefinovanie skupín obyvateľov BSK najviac ohrozených vylúčením** zo života v spoločnosti tak, aby bolo možné čo **najefektívnejšie zacieliť opatrenia na elimináciu** uvedenej exklúzie. Získané údaje poslúžia tiež pri **argumentácii** potrieb v zmysle ich možného **prefinancovania v rámci programového obdobia EÚ 2021 – 2027**. Spracovaná analýza tiež poukazuje na **nesúlad výšky HDP a kvality života**, predovšetkým **nízkopríjmových zamestnancov**.

Ekonomický rozvoj Bratislavského kraja prináša rastúcu životnú úroveň, vyššie nároky verejnosti a dostupnejšie služby. Súčasne čelí viacerým výzvam súvisiacim s demografickým vývojom, príchodom obyvateľov z iných častí Slovenska ako aj zo zahraničia, zmenám vo fungovaní rodinného života, výrazným nárastom počtu ľudí v seniorskom veku a predlžovaním priemernej dĺžky života. Tieto zmeny majú vplyv na zvyšujúce sa požiadavky na životné prostredie, dopravu, infraštruktúru a tiež na zdravotnú a sociálnu starostlivosť. Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a nízka nezamestnanosť v regióne nútia veľkých zamestnávateľov prijímať zamestnancov zo zahraničia.

Dôvody spracovania dokumentu:

- **nesúlad výšky HDP a kvality života obyvateľov regiónu** (V roku 2018 sa BSK podľa výšky HDP zaraďovalo k ekonomicky najvýkonnejším a patrilo mu **10. miesto v rámci regiónov Európskej únie**. Podľa indexu sociálneho pokroku sa umiestnil až na **181. mieste**)
- **nevyhnutnosť zdôvodnenia** riešenia uvedených sociálno-ekonomických výziev **v budúcom programovom období EÚ 2021 – 2027**
- **problém neadresného štatistického vykazovania výdavkov a príjmov obyvateľov bratislavského kraja so štatistikami**, ktoré nezohľadňujú príjmy/výdavky predovšetkým zamestnancov nízkopríjmových profesií (zdravotní a sociálni pracovníci, pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci, a pod.)
- potreba spracovania **odbornej časti v oblasti sociálnej inklúzie** v rámci **Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja BSK** na roky 2021 - 2027

Koncepcia sociálnej inklúzie bola spracovaná Prírodovedeckou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave a predstavuje výsledok spolupráce významných aktérov v oblasti sociálnej inklúzie. **Vychádza z programových dokumentov európskej, národnej a regionálnej úrovne a platnej legislatívy v sociálnej oblasti**. Obsahuje vybrané socio-ekonomické charakteristiky Bratislavského samosprávneho kraja, ktoré majú priamy vzťah k sociálnej exklúzii/inklúzii. Na základe analýzy vybraných problémov sociálnej inklúzie a diskusií s relevantnými predstaviteľmi samosprávy, štátnych orgánov, mimovládnych a neziskových organizácií identifikuje **najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva**:

- **seniori**
- **ľudia bez domova**
- **deti a mládež**
- **osoby s nízkymi príjmami**
- **cudzinci**
- **Rómovia z marginalizovaných rómskych komunít.**

Prostredníctvom návrhu priorít, opatrení a aktivít stanovuje možnosti riešenia ako zabezpečiť prijateľnejšie životné podmienky jednotlivých ohrozených skupín obyvateľstva.

Harmonogram spracovania dokumentu:

- o 03.04. – 08.09.2019 Vypracovanie analytickej časti
- o 26.09.2019 – 1. workshop k analytickej časti za prítomnosti zástupkyne Európskej komisie DG GROW
- o 30.09. - 10.12.2019 – Vypracovanie návrhovej časti
- o 09.01.2020 - 2. workshop k návrhovej časti
- o 23.01. – 10.02.2020 – zorganizovanie 7 okrúhlych stolov
- o 27.03.2020 - Verejné odborné prerokovanie - per rollam
- o 02.06.2020 - Odovzdanie kompletného diela

2 workshopy s relevantnými aktérmi vrátane zástupkyne DG GROW Európskej komisie

7 okrúhlych stolov (korešpondujúcich s témami rizikových skupín)

viac než 130 účastníkov z viac než 45 inštitúcií – štátne, regionálne, vzdelávacie inštitúcie, mimovládne, odbory Úradu BSK, a pod.:

ÚPSVaR BA, MPSVaR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR (Sekcia bytovej politiky a mestského rozvoja), Štatistický úrad SR (Odbor štatistiky práce a vzdelávania), Migračný úrad MV SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, EÚ SAV

Magistrát hl. m. SR BA, MÚ Pezinok, MÚ Malacky, obec Plavecký Štvrtok, obec Veľké Leváre, MČ Staré Mesto, MČ Karlova Ves, MČ Ružinov, MČ Dúbravka, MČ Petržalka, MČ Rača, MČ Vrakuňa, MČ Nové Mesto

FTVŠ UK, FiF UK, PriF UK, ZŠ Plavecký Štvrtok

IOM Bratislava, Jednota dôchodcov Slovenska, Nadácia Milana Šimečku, Ľlovek v ohrození, OZ Proti prúdu, DePaul Slovensko, Pracujúca chudoba, o.z., Centrum inkluzívneho vzdelávania, Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb c SR, Mestské centrum sociálnych služieb v Modre, Centrum MEMORY, ADOS Charita, HESTIA n.o., Evanjelická diakonia, Armáda spásy, OZ Francesco, Projekt Fórum, Mareena, Domov pre každého – občianske združenie na podporu a hmotné zaopatrenie ľudí bez domova, OZ STOPA Slovensko, Domov sv. Jána z Boha, n.o., o.z. VAGUS

Úrad BSK: Odbor sociálnych vecí; Odbor zdravotníctva; Odbor školstva, mládeže a športu

Najdôležitejšie zistenia:

SENIORI

- **Starnutie obyvateľstva + predlžovanie dĺžky života:** podiel obyvateľov vo veku 65 a viac rokov sa zvýšil o 1,3 percentuálneho bodu (p. b.) z 15,5 % v roku 2015 na 16,8 % v roku 2018. Naopak vo vekovej kategórii 15 – 64 rokov sa počet obyvateľov znížil za posledné štyri roky o 2,8 p. b.

Prognóza vývoja vekovej štruktúry do roku 2035:

- **počet obyvateľov vo veku 65 a viac rokov môže dosiahnuť v priemere až 25 %** (okres BA I až 30 %)
- výrazne narastie aj podiel obyvateľov nad 80 rokov, ktorý bude predstavovať viac ako 10 %
- pokles podielu obyvateľov vo veku 0 – 14 rokov, zo súčasných 17,2 % na 11 %
- zníženie podielu obyvateľov vo veku 15 – 64 rokov na 63,8 %
- **index starnutia obyvateľstva dosiahne hodnotu 230,2** (t. j. na 100 obyvateľov vo veku 0 – 14 rokov bude pripadať 230 osôb vo veku 65 a viac rokov)
- rastúci dopyt po službách v oblasti sociálnej starostlivosti a zdravotníctva

ĽUDIA BEZ DOMOVA

- výsledky výskumu z roku 2016 - minimálne 2 064 ľudí bez domova, z toho 1 780 dospelých osôb a 284 detí. Neoficiálne odhady - 4 000 až 5 000 ľudí bez domova
- **takmer 50 % ľudí bez domova trpí dlhodobým zdravotným problémom, až 61 % z nich čelí exekúciám a viac ako polovica má problém s dlhmi**
- **najhoršia cenová dostupnosť bývania na Slovensku napriek najvyšším príjmom**
- na byt o rozlohe 65 m² je potrebných v BSK 148 mesačných plátov (napr. obyvateľovi NR kraja stačí 79 mesačných príjmov)
- v súčasnosti sa cena za m² nehnuteľnosti pohybuje okolo 2 000 € – oproti roku 2015 nárast o takmer 400 €

DETI A MLÁDEŽ

- počet žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) sa **neustále zvyšuje**
- do systému **duálneho vzdelávania je zapojených 15 škôl**, ktoré majú zmluvy so 65 zamestnávateľmi a 279 študentmi
- v BSK pôsobí **19 centier voľného času**, ktoré poskytujú pre 6,9 tis. svojich členov (80 % sú deti do 15 rokov) vhodné podmienky pre všestranné a efektívne využitie voľného času
- **nedostatočná kapacita materských škôl**

OSOBY S NÍZKYMI PRÍJMAMI

- **vysoká zadlženosť obyvateľstva** – na 1 000 obyv. pripadalo 78,6 exekúcií, čo je viac ako dvojnásobok počtu exekúcií na 1 000 obyv. Prešovského kraja
- **čisté peňažné výdavky domácností boli 444 € na osobu a mesiac, čo je až o 35 % viac ako** v Prešovskom a Košickom kraji
- **57,3 % domácností BSK uvádza ťažkosti pri platení zvyčajných výdavkov**, kým napríklad v Košickom kraji je to iba 32,7 % domácností
- **82,1 % domácností BSK uvádza, že platiť celkové náklady na bývanie domácnosť zaťažujú**, splácať pôžičky, leasing, **nákup na splátky zaťažuje až 90,8 % domácností**, pričom 50,5 % zaťažuje veľmi, čo je najvyššia hodnota na Slovensku (priemer je 42,2 % domácností)
- **nedostatočná kapacita zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov veku** (zosúladzovanie rodinného a pracovného života)

CUDZINCI

- BSK spolu s hl. m. SR Bratislavou je z hľadiska zahraničnej migrácie najatraktívnejším miestom na Slovensku
- dlhodobo najvyšší počet cudzincov v rámci krajov Slovenska – v BSK: **33 % všetkých cudzincov žijúcich v SR; 38 819 cudzincov v roku 2018, t. j. (6 % obyvateľov BSK)**
- **potenciálny zdroj pracovných síl** (región v rokoch 2019 – 2024 bude potrebovať približne 82 tisíc osôb)

RÓMOVIA Z MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

- v 22 obciach žije **14 476 Rómov**, percentuálne zastúpenie Rómov od 1 % v Pezinku po **30 % v Plaveckom Štvrtku**

PRIEREZOVĚ OBLASTI

- Sieťovanie aktérov a vznik platforiem
- Podpora nájomného bývania
- Predchádzanie negatívnym javom v spoločnosti (xenofóbia, antisemitizmus, a pod.)
- Zmapovanie sociálne vylúčených lokalít a lokalít ohrozených sociálnym vylúčením na území BSK

Príloha:

Koncepcia sociálnej inklúzie Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2020 – 2030